

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา

การวิจัยนี้ศึกษาเรื่องความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานที่กำหนด โดยเปรียบเทียบความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำว่าแตกต่างกันหรือไม่ และเพศหญิงเพศชายมีผลทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนแตกต่างกันหรือไม่

แนวคิดทฤษฎีและความสำคัญของปัญหา

ความคาดหวังของมนุษย์เป็นการคิดล่วงหน้าไว้ก่อน ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามที่คาดคิดไว้ แต่ก็มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ผลการวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำกิจกรรม การใช้ความพยายามและความเพียรที่จะทำงานให้สำเร็จ และมีผลต่อคุณภาพของงาน (Battle 1966; Feather 1966, cited by Wlod Kowski 1973; Dweck & Gilliard 1975; Schunk 1981) เป็นการยากที่จะกระตุ้นให้บุคคลเพียรพยายามในการทำงานในขณะที่มีความเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถพอที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ และเมื่อบุคคลคาดหวังความสำเร็จในระดับต่ำจึงมีความพยายามในการทำงานน้อยและละทิ้งงานโดยง่าย การเริ่มทำงานในลักษณะดังกล่าวจึงมีผลเสียอย่างมาก เมื่อพิจารณาทางด้านการศึกษา การที่นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนผิดโดยคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในระดับต่ำนั้นย่อมเกิดผลเสียในการเรียนเช่นกัน จึงเป็นเรื่องน่าศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน

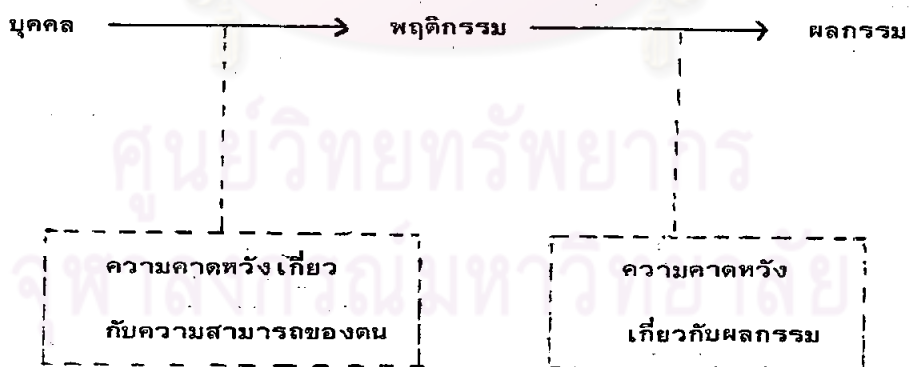
นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจในเรื่องความคาดหวังของมนุษย์ และได้เสนอแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เช่นทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura 1977) ได้เสนอว่า

สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้คือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือมนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรมที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านี้กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์เอง จากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าว เมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่งมนุษย์จะอาศัยประสบการณ์ของตนคาดหวังเกี่ยวกับอีกเหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาได้ ทำให้เกิดความตั้งใจ ความวิตกกังวล และความหวาดหวั่นต่อเหตุการณ์ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ เลือกแสดงพฤติกรรมใดหรือไม่ (ชัยพร 2526 : 23)

ความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้นมี 2 ชนิดคือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรม (Outcome Expectancy) เป็นการประมาณของบุคคลว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลกรรมใด
2. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน (Efficacy Expectancy) เป็นการประมาณความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลกรรมที่คาดหวังไว้

ความคาดหวังทั้งสองอย่างนี้แสดง เป็นรูปแบบได้ดังนี้

(จาก Bandura 1977 : 79)

จากรูปแบบนี้ บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหนึ่งหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังว่า เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้นจะได้รับผลที่ต้องการหรือไม่ และความคาดหวังว่าเขามีความสามารถพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้ว่าการกระทำใดนำไปสู่ผลกระทบใด แต่ความสามารถของมนุษย์แต่ละคนที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ มีขีดจำกัดไม่เท่ากัน ตัวอย่างเช่น การสอบชิงทุนไปศึกษาต่อในต่างประเทศ หรือการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ถ้าบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดและปรารถนาที่จะได้ศึกษาต่อคาดหวังว่าตนมีความสามารถไม่พอที่จะสอบได้ แนวโน้มที่เขาจะไปสมัครสอบจะน้อยลง อาจตัดสินใจไม่ไปสอบเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดหวัง เป็นการพลาดโอกาสที่ตนอาจจะได้สิ่งที่ปรารถนานั้น

ความมั่นใจในการตัดสินใจว่าตนมีความสามารถแค่ไหน เป็นตัวชี้ให้เห็นว่าบุคคลจะพยายามทำงานนั้นมากเพียงใด ถ้าเขาเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมให้สำเร็จได้ จะเกิดความกลัวและพยายามเลี่ยงกิจกรรมนั้น การรับรู้ความสามารถของตนเองช่วยไม่ให้เกิดความหวาดหวั่นล่วงหน้าในการทำงาน และทำให้เกิดความเพียรพยายาม ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ยิ่งมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมากจะยิ่งมีความพยายามและกระตือรือร้นในการทำงานมาก การที่บุคคลพยายามทำงานในสถานการณ์ที่มีบีบบังคับได้สำเร็จ และได้รับผลกระทบตามที่คาดหวังไว้จะเป็นแรงเสริมในการรับรู้ความสามารถของตน และทำให้เกิดความกลัวน้อยลง เมื่อประสบเหตุการณ์เช่นเดิม แต่ถ้าบุคคลเลิกล้มการทำงานโดยง่าย จะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลง และเกิดความกลัวงานนั้นมากขึ้น (Bandura 1977 : 78-80)

แบนดูราได้เสนอองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนดังนี้

1. ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishment)

เป็นประสบการณ์ตรงจึงมีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลอย่างมาก ความสำเร็จในการทำงานจะเป็นตัวเพิ่มความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถ

ของคน ในกรณีที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถเกิดจากการประสบความสำเร็จหลายครั้ง จะทำให้บุคคลไม่ท้อถอยในการทำงานนั้นเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในบางครั้ง ซึ่งถ้าการไม่ประสบความสำเร็จนั้นสามารถแก้ไขความผิดพลาดด้วยความพยายาม จะเป็นแรงเสริมในการทำงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะนำหรือตัวแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาความสามารถของคน เมื่อบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานยาก โดยไม่มีผลเสียตามมา ทำให้เกิดความคาดหวังว่า ตนก็สามารถทำงานนั้นได้ถ้าตั้งใจและพยายาม

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงของผู้อื่นมาเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาความสามารถของคน ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้ว เป็นการเพิ่มกำลังใจและความมั่นใจ

4. ความตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณตื่นตัว มีความวิตกกังวลหรือความกลัวจากอาการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากมักจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูง บุคคลจะคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนในการทำงานนั้นในระดับต่ำ (Bandura 1977 : 81-82)

อนึ่ง แบนดูรา (Bandura 1977 : 84-85) ได้เสนอลักษณะความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่งเกี่ยวกับปริมาณของความคาดหวัง (Magnitude) กล่าวคือความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือแตกต่างกันในบุคคลเดียวกัน เมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าคุณจะทำงานสำเร็จถึงระดับไหนเมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากแตกต่างกัน มิติที่สองเกี่ยวกับการแผ่ขยาย (Generality) ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนอาจจะแผ่ขยายจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่นในปริมาณที่แตกต่างกันได้ ประสบการณ์บางอย่างไม่ทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถ

ของคนที่แผ่ขยายไปสู่สถานการณ์อื่นได้ มิติที่สามเกี่ยวกับความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) ถ้าความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนมีความ เข้มน้อย คือบุคคลไม่มั่นใจในความสามารถของตน เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนลดลง แต่ถ้ามีความเข้มหรือมั่นใจมาก บุคคลจะมีความมุ่งมั่นพยายามมาก แม้ว่าจะประสบ เหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังบ้างก็ตาม

จากแนวคิดของแบนดูราดังกล่าว แบนดูราและคณะ (Bandura, Adams, and Beyer 1977 : 125-139) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มระดับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าจะมีผลในการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือไม่ เนื่องจากว่า การรับรู้ความสามารถของ คนมีผลต่อการทำงาน โดยก่อให้เกิดความเพียรพยายามในการทำงานนั้น จากหลักการนี้เมื่อต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้มีความพยายามและไม่หลีกเลี่ยงงานที่จะทำ ก็สามารถทำได้โดยการเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองให้สูงขึ้น และข้อมูลสำคัญที่ทำให้ความคาดหวังของบุคคลเพิ่มขึ้นคือ การประสบความสำเร็จด้วยตนเองในการทำงาน การเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น การพูดชักจูงจากผู้อื่น และการรับรู้ความชื่นชมตัวเอง ซึ่งในการศึกษานี้แบนดูราต้องการ เปรียบเทียบว่าวิธีการเพิ่มความคาดหวังของบุคคลโดยการให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยตนเองและการให้บุคคลเห็นตัวแบบประสบความสำเร็จ จะสามารถเพิ่มระดับความคาดหวังของบุคคลได้หรือไม่อย่างไร วิธีการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีอาการกลัวอย่างมากถึง เกณฑ์ที่การศึกษานี้ตั้งไว้ ผู้รับการทดลองจะได้รับการรักษาอาการกลัวโดยวิธีเพิ่มระดับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับงูตั้งแต่กิจกรรมง่ายไปหายาก เช่นการดูงูซึ่งอยู่ในตู้กระจก การใส่ถุงมือจับงู การจับงูด้วยมือเปล่า จนกระทั่งถึงการให้งูเลื้อยบนตัก วิธีการเพิ่มระดับความคาดหวังนั้นใช้ 2 วิธีคือ กลุ่มผู้รับการทดลองกลุ่มที่ 1 จะได้ดูตัวแบบกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้น่ากลัวอย่างที่ตนคิด ผู้อื่นสามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นได้ ตนเองก็น่าจะทำได้เช่นกัน กลุ่มผู้รับการทดลองกลุ่มที่ 2 จะได้ลงมือปฏิบัติร่วมกับตัวแบบซึ่งแสดงขั้นตอนต่าง ๆ ให้ดู เป็นการลดความกลัวก่อนลงมือปฏิบัติ ก่อนและหลังทำการทดลองจะวัดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำกิจกรรม ซึ่งจะวัดความคาดหวังทั้ง 3 ด้าน

โดยผู้รับการทดลองจะได้รับรายการกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก / ให้ผู้รับการทดลองคาดหวังว่าตนจะปฏิบัติได้ถึงความยากระดับที่เท่าไร ซึ่งเป็นการวัดปริมาณหรือระดับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถ (Magnitude) ส่วนการวัดความเข้มของความคาดหวัง (Strength) ทำโดยให้ผู้รับการทดลองเลือกระดับความมั่นใจจาก 0 ถึง 100 ว่าตนมั่นใจเพียงไรในการทำกิจกรรมที่คิดว่าจะทำได้สำเร็จ ในการวัดการแผ่ขยายความคาดหวัง (Generality) จะวัดระดับความยากและความมั่นใจในการทำกิจกรรม เช่นเดียวกันนี้กับชนิดอื่นที่ไม่ได้ใช้ในการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าวิธีการเพิ่มระดับความหวังทั้งสองวิธีสามารถเพิ่มระดับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของผู้รับการทดลองได้ แต่วิธีที่สองคือให้ลงมือปฏิบัติร่วมกับตัวแบบสามารถเพิ่มระดับความคาดหวังได้สูงกว่า ทั้งสองวิธีนี้สามารถทำให้บุคคลเพิ่มความกล้าในการทำกิจกรรมและเพียรพยายามทำในสิ่งที่ไม่คิดว่าจะสามารถทำได้มาก่อน และพบว่า การพิจารณาว่าตนมีความสามารถที่จะทำงานได้ถึงระดับไหนสอดคล้องกับงานที่ทำได้ ยิ่งมีระดับความมั่นใจในความสามารถของตนสูงก็จะมีความกล้าในการทำงานน้อยลง ก่อให้เกิดความพยายามที่จะทำงานในระดับความยากต่าง ๆ มากขึ้น

จากงานศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้ข้อมูลสนับสนุนทฤษฎีของแบนดูราที่ว่า เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนมากก็จะมีความพยายามมากในการทำงานที่ยากและน่ากลัว และการประสบความสำเร็จในการทำงานจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลด้วย

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับพฤติกรรมของมนุษย์นั้น ลอเลอร์ และไรด์* (Lawler & Rhode 1976 : 19-23) ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำนายพฤติกรรมของบุคคลในหน่วยงานหรือองค์การว่า เมื่อบุคคลมีโอกาสเลือกแผนงานเพื่อจะปฏิบัติตามแผนงานนั้น การเลือกจะขึ้นอยู่กับว่า ความพยายามที่จะใช้ความสามารถของเขาจะนำไปสู่งานที่ต้องการหรือไม่ และงานนั้นนำไปสู่ผลกรรมที่เขาต้องการหรือไม่ นั่นก็คือบุคคลจะคาดหวังเกี่ยวกับความพยายามของเขาที่จะนำไปสู่การกระทำตามที่ต้องการ (Effort → Performance Expectancy) และคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมต่าง ๆ ที่จะได้จากการทำงานนั้น (Performance → Outcome Expectancy)

บุคคลจะเปรียบเทียบผลกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมต่าง ๆ กัน และเลือกอันที่ตนพอใจที่สุด เช่น เมื่อบุคคลจะเลือกทำงานให้ได้ผลงานในอัตราสูงสุด เขาจะพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. พิจารณาว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะทำงานให้ได้ผลงานในอัตราสูงเท่านั้น ซึ่งต้องพิจารณาถึงความสามารถทางร่างกายและสติปัญญารวมทั้งความชำนาญของตน ถ้าเขารู้สึกว่าเขากระทำพฤติกรรมนั้นไม่ได้ก็จะไม่เลือกทำงานนั้น เป็นการคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่ามีพอหรือไม่

2. พิจารณาถึงผลที่จะได้จากการทำงานให้ได้ผลงานในอัตราสูงสุด เช่น ทำให้คนเหน็ดเหนื่อยเกินไป ทำให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งเร็วขึ้น ทำให้เพื่อนร่วมงานไม่พอใจ ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละบุคคลจะคำนึงถึงเรื่องอะไรบ้าง

3. พิจารณาคูณค่าของผลกรรมแต่ละอย่างว่าเป็นบวกหรือลบแค่ไหน

4. ประเมินผลกรรมทางบวกและทางลบที่ได้ทั้งหมด ถ้าคูณค่าที่บุคคลให้ต่อผลกรรมยังคงเป็นบวกอยู่ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น

5. นำเอากระบวนการในการดำเนินงานตามแผนงานอื่น และผลกรรมที่ได้มาเปรียบเทียบกัน พิจารณาดูว่าแผนงานใดคนพอใจที่สุดก็จะเลือกกระทำตามนั้น

บุคคลจะเลือกทำงานตามแผนงานใดนั้น ไม่ได้คำนึงถึงผลกรรมที่ได้แต่อย่างเดียว เขาจะพิจารณาทั้งความสามารถและผลกรรมที่จะได้นั้นคู่กัน

ตามแนวคิดของแบนดูราและแนวคิดของลอ เลอร์และไรดนั้น อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของบุคคล และความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่มีต่อการทำงานของบุคคล ถ้านำแนวคิดดังกล่าวมาพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลทางการศึกษา บุคคลซึ่งคาดหวังความสามารถของตนได้ใกล้ความจริงย่อมจะมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการศึกษา บุคคลซึ่งคาดหวังความสามารถของตนในระดับต่ำย่อมจะขาดแรงจูงใจ

ในการเรียนและเมื่อประสบความสำเร็จมีความเพียรพยายามในการทำงานน้อย และเสี่ยงงานยากที่ตนคาดว่าจะทำได้ไม่สำเร็จ และข้อมูลสำคัญในการพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนคือ ประสบการณ์ด้านความสำเร็จของบุคคล ในกรณีของนักเรียน ความสำเร็จสามารถดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นที่น่าศึกษาว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง จะมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนในการทำงานแตกต่างจากกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในอดีตอยู่ในระดับต่ำอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถจริงของเขาเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักเรียน

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ความแตกต่างระหว่าง เพศหญิงและเพศชาย ซึ่งอาจมีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำงาน มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ข้อมูลยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน เช่นจากการศึกษาของสมาร์ท (Smart 1973 : 132) พบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จต่างกัน กล่าวคือเด็กหญิงจะทำงานเพื่อการยอมรับและความใส่ใจจากผู้อื่น แต่เด็กชายทำงานเพื่อความสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ เด็กชายจะตั้งเกณฑ์ความสามารถสำหรับตนได้ใกล้เคียงความจริงมากกว่าเด็กหญิง และมักถูกตำหนิมากกว่าเด็กหญิงเมื่อตั้งระดับความคาดหวังไว้ไม่สอดคล้องกับงานที่ทำได้จริง ๆ และการได้รับการแจ้งผลการทำงานจากครูมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงต่างกัน จากการศึกษาของ เด็คและคณะ (Dweck, et al. 1978; cited by Dweck, et al. 1980 :442) พบว่า เด็กชายมักถูกตำหนิและตักเตือนมากกว่าเด็กหญิง แต่ข้อมูลทางลบเกี่ยวกับตนเองที่เด็กชายได้รับจากครูไม่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเท่ากับเด็กหญิง เด็กหญิงจะรู้สึกว่าการไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความสามารถของตน ทำให้มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนลดลง ซึ่งมีผลต่อการทำงานในสถานการณ์ใหม่ และจากการศึกษาของ ซิลิกแมนและแมร์ (Seligman & Maier 1976, cited by Dweck, et al. 1980 : 441) พบว่า เด็กหญิงมักจะตำหนิตนเองว่าขาดความสามารถเมื่อทำงานไม่สำเร็จ ส่วนเด็กชายมักจะโทษว่าตนขาดแรงจูงใจหรือเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น ผู้ประเมินผลงานไม่ดีทำให้ตน

ได้คะแนนไม่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็กหญิง เช่น เด็กหญิงจะลดความพยายาม หรือ เลี่ยงงานที่ตน เคยประสบกับการไม่ได้รับความสำเร็จ ส่วนเด็กชายจะปรับปรุงผลงานโดย เพิ่มความพยายาม และยัง เลือกงานที่ท้าทายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของตน

เลนนี่ (Lenney 1977 : 1-7) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังความสำเร็จในการทำงานและการประเมินความสามารถของตนเอง และเสนอว่าเพศหญิงจะคาดหวังความสำเร็จในการทำงานและประเมินความสามารถของตนเองต่ำกว่าเพศชายหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่า

1. ในสถานการณ์นั้น เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถด้านใด
2. สถานการณ์นั้นมีการแจ้งผลการทำงานที่ทำได้แล้วให้ทราบชัดเจนเพียงใด
3. มีการประเมินผลงานหรือการแข่งขันเปรียบเทียบผลงานกับผู้อื่นหรือไม่

เลนนี่ยกตัวอย่างงานวิจัยของสไตน์ (Stein 1971) ซึ่งให้เด็กอายุ 11-14 ปี จัดอันดับความชำนาญในงานด้านต่าง ๆ ว่าเป็นงานของเพศหญิงหรืองานของเพศชาย จากนั้นถามเด็กว่าเขาคิดว่าจะทำงานที่เหมาะสมกับเพศหญิงหรืองานที่เหมาะสมกับเพศชายโดยทั่ว ๆ ไปได้ดีเพียงใด ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายคิดว่าตนควรมีความสามารถได้ดีตามงานที่ตนจัดอันดับไว้สูงสุดสำหรับเพศของตน และการศึกษาของเฮาส์และเพอร์นี่ (House & Perney 1974) แสดงให้เห็นว่าความมั่นใจของหญิงสูงกว่าของชายเมื่องานที่ทำนั้น มีการทำงานตัวอย่างและแจ้งผลการทำงานตัวอย่างให้ทราบก่อน ในสถานการณ์ที่มีการเปรียบเทียบ จากอบสันและคณะ (Jacobson, Berger, and Millham 1970) ให้กลุ่มตัวอย่างทำงานโดยบอกผลงานโดยเฉลี่ยที่ผู้อื่นทำได้ในเวลาที่กำหนด เมื่อให้กลุ่มตัวอย่างประมาณว่าตนจะสามารถทำงานได้ดีระดับไหน ปรากฏว่าหญิงคาดหวังความสามารถของตนต่ำกว่าชาย

เลนนี่สรุปว่าเมื่อหญิงได้รับข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงาน จะทำให้การประมาณความสามารถของตนเองไม่ได้ต่ำกว่าเพศชาย แต่ถ้าข้อมูลคลุมเคลือ

เพศหญิงจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่าเพศชาย และในสถานการณ์ที่มีการเปรียบเทียบหรือประเมินผลกับผู้อื่น หรือในสภาพการแข่งขันและมีความคาดหวังจากสังคมแล้ว เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองต่ำกว่าเพศชาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๒.๑.๑

(การศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ลอดโคสกี (Wlodkowski 1973 : 23) ได้รวบรวมผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ เช่น แมตเทอร์ (Eattle 1966) พบว่าความคาดหวังความสำเร็จในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนผลการเรียนสองวิชา) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งนักเรียนชายและหญิง ในปี ค.ศ. 1968 แครนดัลล์และแมคกี (Crandall & Mcghee) ทำการศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชายหญิงตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถึงระดับวิทยาลัย พบว่าระดับความคาดหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียนสำหรับการวิจัยของบิเนอร์และคณะ (Binder; Jones; and Strowing 1970 : 364-366) ซึ่งต้องการหาตัวทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยในปีการศึกษานั้น ในปี ค.ศ. 1970 ไจเนสและกรีนีคส์ (Jones & Grieneeks 1970 : 201-203) ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 877 คน พบว่าความนึกคิดเกี่ยวกับความสามารถของคนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในปี ค.ศ. 1971 คีเฟอร์ (Keefer 1971 : 401-404) ได้ศึกษาลักษณะบางประการของนักศึกษาที่ทำนายผลการเรียนของคนได้แม่นยำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 198 คน โดยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติและเขียนวิชาที่ตนลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้น พร้อมทั้งเขียนคะแนนที่ตนเองคาดว่าจะได้ในแต่ละวิชา หลัง การสอบปลายภาคการศึกษาแล้วจึงนำคะแนนที่นักศึกษาทำได้จริงและคะแนนที่คาดหวังว่าจะทำได้มาแบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มที่ทำนายผลการเรียนของคนได้แม่นยำ และกลุ่มที่ทำนายได้ไม่แม่นยำ

ดี เฟอร์พบว่ากลุ่มที่ทำนายผลการเรียนของตนเองได้แม่นยำมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง และคาดหวังผลการเรียนของตนสูงกว่าอีกกลุ่มด้วย ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากคะแนนการทำแบบทดสอบ American College Test ผลการเรียนรวมเฉลี่ยจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และผลการเรียนเฉลี่ยของการศึกษาในวิทยาลัย นอกจากนี้กลุ่มแม่นยำยังมองตนเองด้านความสำเร็จสูงกว่าอีกกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองทำให้คาดหวังความสามารถของตนได้ใกล้เคียงความจริงมากกว่า

งานของสติฟคและฮอฟแมน (Stipek & Hoffman 1980 : 861-865) ซึ่งต้องการศึกษาว่าเด็กที่มีประวัติผลการศึกษาอยู่ในระดับต่ำมีความคาดหวังความสำเร็จในการทำงานต่ำกว่าเด็กที่มีประวัติผลการศึกษาอยู่ในระดับสูงหรือไม่ และต้องการศึกษาว่าเด็กหญิงมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำกว่าชายหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ การแบ่งระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนใช้การประเมินของครู เพราะเชื่อว่าครูเป็นตัวแทนที่บอกถึงความสามารถของเด็กในชั้นเรียนได้ดี และเด็กรับรู้ความสามารถของตนจากการที่ครูแจ้งผลการทำงานให้ทราบ วิธีการทดลองเด็กจะได้สร้างคำจากอักษรที่กำหนดให้ทั้งหมด 10 ชุด ก่อนทำงานให้เด็กคาดคะเนว่าตนจะสามารถทำงานได้กี่ชุดจากงาน 10 ชุด งานทั้ง 10 ชุดนั้นไม่มีอักษรชุดใดสามารถสร้างเป็นคำได้ เด็กจึงประสบความล้มเหลวในการทำงานทุกครั้ง ในทุก ๆ 3 ครั้ง จะให้เด็กกลับมาสนใจกับคะแนนที่ตนคาดว่าจะทำได้ และถามเด็กถึงสาเหตุที่ทำให้ตนทำงานไม่สำเร็จ เมื่อเด็กทำงานครบ 10 ชุดจะถามเด็กว่าตนคิดว่าจะสามารถทำงานได้กี่ระดับไหนถ้าให้ทำงานอีก 10 ชุด ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศไม่มีผลต่อความคาดหวังความสำเร็จก่อนทำงาน แต่พบว่าเด็กชายกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำคาดหวังความสำเร็จในระดับต่ำกว่าเด็กชายอีกสองกลุ่ม และมีแนวโน้มระบุสาเหตุความล้มเหลวในการทำงานว่าเนื่องมาจากตนไร้ความสามารถ และพบว่าเด็กที่ระบุสาเหตุความล้มเหลวในการทำงานว่าเนื่องมาจากตนขาดความสามารถ จะคาดหวังความสำเร็จในอนาคตในระดับต่ำ ผลการวิจัยนี้ตรงกับงานของแมคคานาแฮน (Mchmahnan 1973) ที่พบข้อมูลแนวเดียวกันว่าเด็กชายที่ครูประเมินว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะระบุ

สาเหตุความล้มเหลวในการทำงานว่าเกิด เนื่องจากคนขาดความสามารถ และมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนต่ำกว่าเด็กกลุ่มอื่น ซึ่งผลของการไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะกระทบเด็กนักเรียนตั้งแต่ปลายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูควรพยายามทำให้เด็กเห็นว่าการไม่ประสบความสำเร็จ เกิด เนื่องจากคนเองขาดความพยายามมากกว่า เป็นเพราะคนเองขาดความสามารถ

ในปี ค.ศ. 1981 ชังก์ (Schunk 1981 : 93-104) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มความเพียรและทักษะในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ โดยใช้หลักแนวคิดทฤษฎีและวิธีการศึกษาวิจัยของแบนดูรา มาเป็นแบบในการดำเนินการวิจัย ชังก์ เชื่อว่า เด็กที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองสูง จะใช้ความสามารถของตนเต็มที่ในการทำงาน ส่วนเด็กที่รู้ว่าคนมีความสามารถต่ำจะพยายามเลี่ยงงานที่ต้องใช้ความสามารถของคนหรือจะทำงานอย่างไม่เต็มใจและเมื่อมีอุปสรรคใด ๆ ก็จะไม่พยายามเผชิญกับงานนั้น การเพิ่มประสบการณ์เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองจะเป็นการเพิ่มความเพียรและทักษะในการทำงานนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนอายุ 9 ถึง 11 ปี จำนวน 56 คน ก่อนและหลังการทดลองชังก์จะวัดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการหาคำตอบจากโจทย์คณิตศาสตร์ ในการทดลองนี้ ชังก์ให้เด็กดูตัวแบบวิธีการคิด หาคำตอบจากโจทย์คณิตศาสตร์ตามขั้นตอนอย่างละเอียด จากนั้นให้ทำแบบฝึกหัด โดยมีผู้ช่วยวิจัยคอยให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนสงสัยเกี่ยวกับวิธีทำ และมีการแจ้งผลการทำแบบฝึกหัดให้นักเรียนทราบ ผลปรากฏว่า

1. เด็กมีความรู้ความสามารถของคนเพิ่มขึ้น และคาดหวังว่าคนจะสามารถทำงานได้ถูกต้องมากขึ้น

2. เด็กมีความพยายามในการทำงานมากขึ้น และทำงานได้ผลดีกว่าเดิม

งานวิจัยของชังก์ครั้งนี้ เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีของแบนดูรา เมื่อบุคคลมีความรู้ความสามารถของคนเพิ่มขึ้น จะทำให้เกิดความเพียรพยายามในการทำงานมากขึ้น และทำงานได้ดีขึ้น

ส่วนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความคาดหวังและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในประเทศไทย ผลปรากฏว่าความนึกคิดเกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่นการศึกษาวิจัยของ พรรณทิศา รุจิพร (2512) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 120 คน พบว่านิสิตกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำมีความคิดเกี่ยวกับตนเองไม่แตกต่างกัน ในปี พ.ศ.2516 มานะ สงวนสุข พบว่าความนึกคิดเกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาและทางสังคมของตนเอง ทั้งที่คิดว่าตนเองเป็นและที่คิดว่าตนเองอยากเป็น ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 150 คน

อึ้งในการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเพศนั้น แครนดัลล์ (Crandall 1969, cited by Maccoby & Jacklin 1974 : 437) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศเกี่ยวกับความคาดหวังความสามารถของตน โดยแบ่งการทดลองเป็นสองส่วน การทดลองแรกมีกลุ่มตัวอย่าง 41 คน อายุ 7-12 ปี จะต้องทำงาน 6 ชนิด แต่ละชนิดมีระดับความยาก 8 ระดับ ผู้ทดลองได้อธิบายวิธีการทำงานทั้ง 6 ชนิด ซึ่งได้แก่ 1. การประมาณจำนวนของ 2. การหาความสัมพันธ์เชิงตรรกะ 3. การตีความ 4. จำนวนและตัวเลข 5. การใช้ความจำ 6. เชาวงกติก่อนทำงานกลุ่มตัวอย่างจะคาดคะเนว่าตนเองสามารถทำงานแต่ละชนิดได้ถึงระดับความยากใด ผลปรากฏว่าเด็กชายมีความคาดหวังความสามารถของตนสูงกว่าเด็กหญิง ทั้งที่เด็กชายและเด็กหญิงในกลุ่มทดลองนี้มีระดับสติปัญญาไม่แตกต่างกัน

การทดลองที่สอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 380 คน ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนวิชาที่ตนลงทะเบียเรียนและคะแนนที่ตนคาดว่าจะทำได้ในการเรียนวิชาต่าง ๆ ปรากฏว่านักศึกษาทั้งชายและหญิงทำคะแนนวิชาที่ตนลงทะเบียเรียนได้ไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษาชายคาดหวังคะแนนที่ได้สูงกว่านักศึกษาหญิง

การทดลองทั้งสองนี้แสดงให้เห็นว่า ชายมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนที่สูงกว่าหญิง แต่การศึกษาวิจัยของ เฮาส์และเพอร์นี่ (House & Perney 1974 : 454-463) ได้ผลแตกต่างจากการทดลองของแครนดัลล์ เฮาส์และเพอร์นี่จัดการทดลองสามสภาพการณ์ การทดลองที่หนึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 79 คน เป็นชาย 46 คน หญิง 33 คน งานที่ต้องทำคือการสร้างคำจากอักษร 6 ตัวที่กำหนดให้ ทั้งหมด 20 คำ กลุ่มตัวอย่างถูกแนะนำว่าจะได้ทำงานเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาและสติปัญญา และได้ฝึกหัดสร้างคำจากอักษรที่กำหนดให้ 5 ครั้ง หลังจากฝึกทำงานแล้วจะถูกถามว่าตนคาดหวังว่าจะสามารถทำงานจริงคืองานอีก 20 คำ ได้สำเร็จกี่คำภายในเวลาที่กำหนดให้ ปรากฏว่านักศึกษาหญิงมีความคาดหวังความสามารถในการทำงานจริงสูงกว่านักศึกษาชาย

การทดลองที่สอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย 39 คน หญิง 24 คน วิธีการเหมือนการทดลองที่หนึ่ง แต่ไม่มีการฝึกหัดทำงาน ผลปรากฏว่านักศึกษาชายและหญิงคาดหวังความสามารถของตนไม่แตกต่างกัน

การทดลองที่สาม กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 58 คน หญิง 53 คน วิธีการเหมือนการทดลองที่หนึ่ง แต่บอกระดับคะแนนที่ถือว่าเป็นการผ่านการทดสอบให้กลุ่มตัวอย่างทราบผลปรากฏว่านักศึกษาหญิงคาดหวังความสามารถของตนต่ำกว่านักศึกษาชาย

การทดลองของ เฮาส์และเพอร์นี่แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในเพศชายและหญิง

เด็กได้ทำการศึกษาเรื่องความคาดหวังร่วมกับคณะในปี ค.ศ. 1980 (Dweck, Goetz, and Strauss 1980 : 441-452) โดยศึกษาในสภาพการณ์ทดลองและสภาพการณ์จริง ในสภาพการณ์ทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 80 คน เป็นชาย 40 คน หญิง 40 คน งานที่ให้ทำคือการเปลี่ยนคำภาษาอังกฤษให้เป็นคำภาษาจีนทั้งหมด 10 คำ โดยมีตัวแบบภาษาจีนให้ดู ก่อนลงมือทำงานให้เด็กคาดหวังว่าตนจะทำงานได้ดีระดับไหนจากระดับ 0 ถึง 10 ปรากฏว่าเด็กหญิงคาดหวังผลการทำงานในระดับต่ำกว่าเด็กชาย

การศึกษาในสภาพการณ์จริง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 เป็นหญิง 171 คน ชาย 143 คน โดยให้เด็กทำแบบสอบถามสามสัปดาห์ก่อนที่เด็กจะได้รับรายงานผลการเรียนภาคการศึกษาแรก แบบสอบถามนี้เกี่ยวกับความคาดหวังผลการเรียน ซึ่งมีสามส่วนคือ ความคาดหวังผลการเรียนโดยรวม ความคาดหวังผลการเรียนในแต่ละวิชา และความคาดหวังผลการเรียน เมื่อเทียบกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยแต่ละคำถามจะให้เด็กจัดระดับตนเองว่าทำได้ดีระดับไหน ซึ่งมีทั้งหมด 10 ระดับ เช่น ระดับที่ 1 (ฉันไม่คิดว่าจะทำได้ดีมาก) ระดับที่ 10 (ฉันคิดว่าฉันทำได้ดีมาก) นอกจากการจัดระดับความสามารถของตนเองแล้ว ให้เติมคะแนนที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละวิชาและคะแนนต่ำสุดที่คิดว่าตนยังคงพอใจถ้าจะได้รับ ให้เด็กทำแบบสอบถามซ้ำอีกครั้งในภาคการศึกษาต่อมา ผลปรากฏว่า

1. ในภาคการศึกษาแรกเด็กหญิงคาดหวังผลการเรียนโดยทั่วไป และผลการเรียนแต่ละวิชาต่ำกว่าเด็กชาย และในภาคการศึกษาที่สองไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้เด็กหญิงมีคะแนนผลการเรียนสูงกว่าเด็กชายทั้งสองภาคการศึกษา
  2. เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้น ในภาคแรกเด็กหญิงมีความคาดหวังต่ำกว่าเด็กชาย แต่ในภาคที่สองเด็กหญิงและเด็กชายคาดหวังไม่ต่างกัน
  3. คะแนนต่ำสุดในการเรียนที่เด็กหญิงและชายพอใจถ้าจะได้รับนั้นไม่แตกต่างกัน
- งานวิจัยที่เสนอมาบางส่วนพบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความแตกต่างระหว่างเพศมีผลต่อระดับความคาดหวัง บางส่วนก็ไม่พบความสัมพันธ์หรือความแตกต่างดังกล่าว เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาให้ได้ผลชัดเจนต่อไป และหาวิธีป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำ โดยนำแบบทดสอบการเปลี่ยนตัวเลข เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบชุด Digit-Symbol ของ WAIS 1955 เสนอเป็นงานให้กลุ่มตัวอย่างคาดคะเนว่าตนจะสามารถทำงานการเปลี่ยนตัวเลข เป็นสัญลักษณ์นี้ได้กี่ตัวจากตัวเลขทั้งหมด 100 ตัว ภายในเวลา 1 นาที กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนนทริวิทยาและโรงเรียนบางมดวิทยาคม จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. กลุ่มนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
3. กลุ่มนักเรียนหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
4. กลุ่มนักเรียนหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนในการทำงานที่กำหนดให้สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเพศหญิงมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนสูงกว่าเพศชาย (ไพบุลย์ เทวรักษ์ และสิริวรรณ อัสวกุล 2527 : 46-54)

ผู้วิจัยได้นำประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษานำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยเปลี่ยนคำสั่งในการทำงาน ทั้งนี้จากทฤษฎีของแมนดูรา ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถนั้นมี 3 มิติ การวัดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานควรจะวัดทั้ง 3 มิติ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถเพียง 2 มิติ คือด้านปริมาณของความคาดหวัง (Magnitude) ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนที่คาดคะเนว่าคนจะทำได้ จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และด้านความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) ซึ่งใช้ความมั่นใจในระดับสูงสุด คือให้กลุ่มตัวอย่างคาดคะเนด้วยความเชื่อมั่นสูงสุดว่าจะทำงานได้เท่าไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนแตกต่างกัน
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของคนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคม และโรงเรียนยานนาวาศรีวิทยายาคม จำนวน 120 คน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

1.1 กลุ่มนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือนักเรียนชายที่มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาในสองภาคการศึกษาที่ผ่านมาตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป จำนวน 30 คน

1.2 กลุ่มนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือนักเรียนชายที่มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาในสองภาคการศึกษาที่ผ่านมา ตั้งแต่ 2.00 ลงมา จำนวน 30 คน

1.3 กลุ่มนักเรียนหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชา ในสองภาคการศึกษาที่ผ่านมา ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป จำนวน 30 คน

1.4 กลุ่มนักเรียนหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชา ในสองภาคการศึกษาที่ผ่านมา ตั้งแต่ 2.00 ลงมา จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษามี

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2.1.2 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน ที่นักเรียนกำหนดด้วยความเชื่อมั่นสูงสุดก่อนลงมือทำงาน ว่าตนจะสามารถทำงานได้คะแนนเท่าไร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน หมายถึงคะแนนที่นักเรียนกำหนดด้วยความเชื่อมั่นสูงสุดว่าตนจะสามารถทำงานได้คะแนนเท่าไร ก่อนลงมือทำงานที่กำหนดให้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนทุกวิชาของนักเรียน
ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยผลการเรียนทุกวิชาของนักเรียน
ตั้งแต่ 2.00 ลงมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับการตั้งระดับความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของ
นักเรียนชายและหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ
2. เป็นประโยชน์ในการแนะแนวการศึกษา ความคาดหวังมีผลต่อพฤติกรรมซึ่งถ้า
พบความแตกต่างในเด็กนักเรียนตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตัวแปรเพศแล้ว เป็น
เรื่องที่น่าสนใจหาทางพัฒนาความคาดหวังของนักเรียนให้ เป็นไปตามความสามารถของเขา เพื่อ
ประโยชน์ในการเลือกสาขาในการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต
3. เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนและการ
สอนให้ เหมาะกับระดับความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย